

Кусик Н.Л., к.е.н., доцент

Штембуляк Д. О.

Одеський національний університет ім. ІІ Мечникова

УПРАВЛІННЯ ЕКОНОМІЧНОЮ БЕЗПЕКОЮ ПІДПРИЄМСТВА: ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ

За ринкових умов господарювання важливого значення набуває економічна безпека всіх суб'єктів підприємницької діяльності. Проблеми економічної безпеки підприємств почали досліджуватися в нашій державі нещодавно, але вже існує значна кількість наукових праць [1, 2, 3, 4]. Найбільш розповсюдженим вважається визначення цього поняття надане автором Груніним О.А.: «Економічна безпека підприємства - це такий стан господарчого суб'єкта, у якому він при найбільш ефективному використанні корпоративних ресурсів досягає запобігання, послаблення або захисту від існуючих небезпек та загроз або непередбачених обставин і в основному забезпечує досягнення цілей бізнесу в умовах конкуренції та господарчого ризику» [2].

Головна мета економічної безпеки підприємства полягає в тому, щоб гарантувати його стабільне та максимально ефективне функціонування тепер і високий потенціал розвитку в майбутньому. Основними напрямками організації економічної безпеки підприємства за окремими функціональними складовими є: фінансова складова; інтелектуальна й кадрова складова; техніко-технологічна складова; політико-правова складова; інформаційна складова; екологічна складова; силова складова [4].

На економічну безпеку підприємництва негативно впливає ціла низка специфічних загроз. Більшість дослідників [1,2, 3,4] вважають, що загроза - це сукупність умов, процесів, факторів, що перешкоджають реалізації економічних інтересів суб'єктів господарської діяльності чи створюють небезпеку для них. По суті, загроза економічної безпеки може бути визначена як деякий збиток, інтегральний показник якого характеризує ступінь зниження економічного потенціалу за визначений проміжок часу. Джерелами загроз економічної безпеки можуть бути: свідомі чи несвідомі дії окремих посадових осіб і суб'єктів господарювання; збіг об'єктивних обставин. Загрози економічній безпеці підприємницької діяльності класифікуються: за джерелом виникнення (внутрішні та зовнішні); за систематичністю прояву (систематичні та несистематичні); за тривалістю впливу на функціонування і розвиток підприємства (довго-, середньо- і коротстрокові); за можливістю локалізації менеджментом підприємства їхніх наслідків (керовані та некеровані); за ступенем ваги кризи, викликаной дією того чи іншого дестабілізуючого фактора (такі, що викликають труднощі, значні та катастрофічні); за ознакою «сфера діяльності підприємства» (соціальні, фінансові та техніко-технологічні); за ступенем імовірності (малоймовірні та реальні); за впливом на стадії підприємницької діяльності (на етапі організації фірми, на стадії функціонування та на заключному етапі); за суб'єктами загроз (з боку кримінальних структур, з боку несумлінних конкурентів, з боку контрагентів та з боку власних співробітників); за характером відповідальності суб'єктів загроз за їх наслідки (цивільно-правова відповідальність та кримінально-правова) [1].

В Україні проблемою управління економічною безпекою підприємства займаються несистемне та не комплексно, тому що основна увага приділяється економічній безпеці на рівні держави та антикризовому управлінню на рівні підприємства. Останнє стає необхідним, коли підприємство вже опинилося у стані економічної небезпеки. Головне ж полягає в тому, щоб не допустити цього. Проблема забезпе-

чення економічної безпеки, наявність якої не вимагає антикризового управління, вирішується непослідовно. Таким дослідженням не вистачає теоретичного обґрунтування, насамперед є недостатнім категоріальний апарат. Залишаються невирішеними окремі питання, такі як чітке визначення понятійного апарату економічної безпеки і самого поняття “економічна безпека підприємства”, взаємозв’язок категорії “економічна безпека підприємства” з такими категоріями як фінансова безпека, сталість (стійкість), стабільність, надійність, антикризове управління, банкрутство, санація, ризик тощо. Крім того, методично не визначеною є структура механізму управління економічною безпекою на рівні підприємства, зміст і функції його елементів, критеріїв і методів оцінки рівня економічної безпеки та її окремих складових.

В сучасних умовах економічної кризи, характерною ознакою якої є високий рівень невизначеності зовнішнього середовища функціонування суб’єктів господарювання всі підприємства, незалежно від форм власності, повинні вміти виживати у жорстоких умовах конкурентної боротьби та криміналізації суспільства, пристосовуватись до динамічних змін в економіці, політиці, суспільстві у цілому. Зазначені чинники сприяють зародженню багатьох непередбачуваних небезпек, реальних та потенційних загроз молодому підприємництву України. За цих умов перед власниками, керівниками та підприємцями стоїть проблема забезпечення їх економічної безпеки, стабільної й прибуткової виробничо-господарської діяльності, яка набуває надзвичайної актуальності. Особливо гостро ці проблеми постають у ситуаціях, пов’язаних з постійним підприємницьким ризиком, витоком конфіденційної інформації, недобросовісною конкуренцією, свавіллям корумпованих чиновників, а також законодавчою невизначеністю діяльності підприємницьких суб’єктів. Все це потребує від підприємців та керівників різних рівнів знань теоретичних основ економічної безпеки, розуміння її сутності, завдань та функцій, об’єктів посягань, суб’єктів економічної безпеки, потенційних та реальних загроз і головне - бачити основні напрями та заходи забезпечення економічної безпеки і впроваджувати їх у практику діяльності підприємства.

Література

1. Камлик М.І. Економічна безпека підприємницької діяльності. Економіко-правовий аспект: Навчальний посібник. - К.: Атіка, 2005. - 432 с.
2. Грунин О.А., Грунин С.О. Экономическая безопасность организации СПб.: Питер, 2002. - 160 с.: ил. - (Серия «Учебные пособия»),
3. Моделювання економічної безпеки: держава, регіон, підприємство/ Гесць В.М., Кизим М.О., Клебанова Т.С., Черняк О.І. та ін.; За ред. Гейця В.М.: Монографія. - Х.: ВД «ІНЖЕК», 2006. - 240 с. Укр. мова.
4. Шкарлет С.М. Економічна безпека підприємства: інноваційний аспект: Монографія. - К.: Книжкове вид-во НАУ, 2007. - 436 с.